

Bc. Marek Hovorka, The role of English in the globalized world and its reflection in current teacher training manuals

Diplomová práce

Ústav anglického jazyka a didaktiky, FFUK, září 2016

Posudek oponenta

Autor práce si klade za cíl zjistit, zda, jakým způsobem a do jaké míry je v učebních textech pro učitele angličtiny zohledněna role angličtiny jako mezinárodního jazyka a zda se tato role promítá i do konkrétních didaktických návrhů. Jde o velmi aktuální a důležité téma současné didaktiky AJ.

V teoretické části nejprve definuje ELF, a to jak v historickém tak současném kontextu. Zabývá se i základním popisem typických rysů. Při popisu charakteristik mezinárodní angličtiny vždy vychází z literatury, uvádí i kritická zhodnocení z literatury a přidává i vlastní kritické zhodnocení. Jindy naopak přesvědčivě oponuje jiným kritickým pohledům Tyto pasáže patří k nejlepším částem práce a svědčí o autorově přehledu i o tom, že se nebojí polemizovat s autoritami.

V praktické části se musí především vypořádat s problémem, jak identifikovat a doložit, zda zkoumané jevy hrají ve vybraných publikacích vůbec nějakou roli. Zvolený postup – kvalitativní obsahovou analýzu – pak velmi detailně popisuje ve třetí kapitole a zabývá se přitom i otázkami reliability (zde se nabízí otázka, proč nevolí mezinárodní shodu namísto sebereflexe) a validity, což pozitivně kvitují. Jako poněkud vágní vnímám vymezení jednotky, nutno však podotknout, že v tomto ohledu napomáhá podrobná příloha. Celkově hodnotím volbu metody výzkumu jako adekvátní a autora chválím za to, že se do ní pokusil proniknout.

K vlastní analýze volí čtyři učebnice didaktiky angličtiny. Pro účely tohoto výzkumu souhlasím s typem zvolené publikace (tj. učebnice pro učitele), pozastavuji se pouze nad volbou publikace autorů McDonough a kol., která je dle mého názoru poněkud odlišná od zbývajících trojice a domnívám se, že se při přípravě učitelů ani šířeji nevyužívá (jakkoliv je to škoda); v ČR je dostupná pouze na objednání ze zahraničí. Chápu, že se autor snažil pracovat s co nejnovějšími publikacemi, ale přesto bych jako kritérium upřednostňoval rozšířenost mezi učiteli. Z tohoto hlediska bych rozhodně zařadil publikaci J. Harmera¹, která vychází od r. 1983 a která se v r. 2015 dočkala 5. vydání. Je škoda, že ji autor nepodrobil podrobnější analýze. Rovněž by za analýzu bývaly stály publikace Richards (2015)² a Burns a Richards (2013)³, které problematiku výuky angličtiny jako mezinárodního jazyka pokrývají mnohem obšírněji.

Materiál pro analýzu autor vybírá technikou otevřeného kódování. Analýza je zevrubná a pečlivá, i tak ale autor nachází celkem pouze 55 zmínek o studované problematice. Presentaci výsledků uvádí tabulkou. Pro autorovy budoucí práce bych doporučil, aby se při uvádění tabulek a grafů snažil o co největší srozumitelnost bez nutnosti pátrat po významu v okolním textu. Tabulka č. 1 obsahuje celkem 10 zkratk, z nichž pouze jedna je uvedena v seznamu zkratk na místě k tomu vymezeném. Až po chvíli hledání jsem zjistil, že zbylé zkratky jsou uvedeny v příloze. Tabulka by bývala mnohem přehlednější (místo na stránce na to je), kdyby v záhlaví byly místo zkratk U, S, M a W uvedeny přímo odkazy na publikace, tj. místo “S” uvést “Scrivener (2011)”. To bylo lze provést i v záhlaví řádek; v tabulce je možno využít menšího řezu písma. Rovněž je dobré, když komentář k tabulce či grafu umožňuje její pochopení bez pročitání textu. Tak tomu např. u popisku “Coding frequency – all categories” není. Čtenáři tak zbytečně dlouho trvá, než přijde na to, jak informace interpretovat. Přitom úlohou grafických složek akademického textu je právě efektivní prezentace obsahu.

Analýza je zevrubná, je poměrně jasně prodiskutována a logicky členěna. Při kritických úvahách nad tím, co by dané publikace mohly stran zkoumané problematiky uvádět (např. “global cultural norms”),

¹ Harmer, J. (2015) *The Practice of English Language Teaching*, Pearson

² Richards, J.C. (2015) *Key Issues in Language Teaching*, Cambridge University Press

³ Burns, A. a J. C. Richards (2012) *Pedagogy and Practice in second Language Teaching*, Cambridge University Press

čtenáře mnohdy napadá, nakolik je to v běžném školním provozu praktikovatelné a zda by to nebylo na úkor výuky jiných dovedností, které bezprostředněji souvisejí s cizojazyčnou komunikací; povědomí o mezikulturních aspektech komunikace by studenti měli získávat především v jiných předmětech a musí si je osvojovat i – a především – pro komunikaci v mateřštině. Autor DP si všímá, že mnohá doporučení uváděných v analyzovaných publikacích jsou obecná a že publikace nedávají dostatek konkrétních příkladů aplikace, pouze vybízejí učitele k jejich hledání. Většina doporučení se navíc týká především výslovnosti. Od učebnic didaktiky bychom bezesporu měli očekávat mnohem více. Je škoda, že závěrečné pasáže DP neposkytují detailní přehled shrnující klady a zápory jednotlivých učebnic.

Práce je psána výbornou angličtinou, zhruba desítku drobných překlepů jsem vyznačil do textu práce. Práce má jasnou strukturu, pracuje s rozsáhlou literaturou, již náležitě zpracovává a komentuje.

Jako drobné výhrady uvádím:

- v tab. č. 2 neodpovídají součty uvedeným hodnotám;
- u citátů na str. 52, 53, 54, 56, 59, 60 a 61 chybí odkaz na stranu publikace (jakkoliv je uvedena v příloze, měla by být i v hlavním textu);
- podobně by na str. 52 po textu “She then provides examples of both features...” měl být odkaz na stranu, jinak text není v publikaci možno dohledat či ověřit;
- na str. 66 v textu nad tabulkou zmiňuje “two units”, v tabulce je však pouze jedna; rovněž v textu pod tabulkou je plurál.;
- shrnutím na str. 68 a 69 by slušela tabulka, snáze by se srovnávalo.;
- v textu opakovaně uvádí celé názvy analyzovaných publikací; územ je uvádět pouze autora a vročení.

Práce je celkově logicky vystavěna, autor pracuje s rozsáhlou literaturou a úspěšně se mu daří zanalyzovat vybraná data a prezentovat výsledky. V samotném závěru bych očekával poněkud hlubší syntézu a u didaktické práce bych přivítal i konkrétní příklady didaktických doporučení jako ukázkou toho, co v analyzovaných učebnicích didaktiky chybí a kterým směrem se ubírat.

Závěr

Práce je v oblasti spojení didaktiky AJ a role angličtiny jako mezinárodního jazyka přínosná a jasně poukazuje na mezeru, kterou je ve vzdělávání učitelů AJ nutno vyplnit. Na základě výše uvedeného navrhuji k obhajobě předběžné hodnocení **velmi dobrá až výborná**.

PhDr. Tomáš Gráf, Ph.D.

30.8.2016

Otázky k obhajobě

Nakolik jsou praktická doporučení stran prezentace různých variet angličtiny včetně těch mezinárodních realizovatelná v běžné jazykové třídě? Nebude to na úkor jiných technik přímo vedoucích k osvojování jazyka?

Je skutečně pravda, že angličtina z úst rodilých mluvčích je obtížnější k porozumění, než angličtina mluvčích nerodilých? Kdy tomu tak není? Jak by na to měli reagovat učitelé?